

མདོ་སྨད་སྨྱོང་ས་སྤྱ་གསོ་རིག་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ།

དང་པོ། མདོ་སྨད་ས་ཆ་ངོས་བཟུང་ཞིང་སྐོང་སྨོང་བ།

དེ་ཡང་དང་གི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་བརྗོད་ན་མདོ་སྨད་ནི་མཚོ་སྨོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མགོ་ལོག་དང་། མ་སྟོ། གོར་མོ། མཚོ་སྟོ། མཚོ་རུབ། མཚོ་བྱང་། མཚོ་ཤར། གསེར་ཐལ་དང་། ཟེ་ཚོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྩ་བ། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཀན་སྟོ། དཔལ་རིས་སོགས་ལ་འབོད་བཞིན་པ་ཡོངས་གྲགས་དང་། གནའ་ལྗེ་མོའི་དུས་སྤྱི་བུ་སྨྱོང་དང་སྐབས་འགར་སྨྱོང་སོགས་འབོད་ཀྱང་དོན་དུ་བོད་རིགས་ཁོ་ན་ཡིན། སྨྱོང་གི་མི་རྣམས་ལོ་ངོ་སྤུས་སྨོང་ཡར་སྨོན་ནས་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་བྱ་འགུལ་སྤེལ་བཞིན་པ་རྒྱུ་རྩལ་བརྗོད་པ་གསལ་ཞིང་། གོ་འུ་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བུ་རིགས་ནི་རུབ་མཚོ་(མཚོ་སྨོན་)ལྟེ་བར་བྱས་ནས་སྨོང་པ་ཞེས་བཀོད་ཡོད་ལ། ཉན་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ནང་། ལང་གོ་འུ་མངའ་ལོག་ཏུ་མགོ་བཏགས་པའི་སྨྱོང་རིགས་མང་ཞིང་། སྐྱ་ཤིགས་ཤིང་ལྷག་རྒྱབ་ཏུ་སྤྱགས། རྒྱ་རིགས་དང་འབྲེས་སྨོང་བྱས་ཤིང་། སྐད་རིགས་ཀྱང་རྒྱ་སྐད་དང་མི་འདྲ་བ་སྨྱོང་ཞེས་ཟེར། ཞོང་ཚོས་རི་དྲགས་དང་གཅན་གཟན་ལུབ་དགུ་བཏུལ་ཏེ་སྐོ་ཚོག་དང་སྐོ་བྱི་བྱས་ཤིང་། འཚོ་བའི་སྤྱི་ཚད་གཞན་ལ་རག་ལས་མི་དགོས་པའི་ཚད་ཅུ་ཡིན་ཞེས་དང་། 《གོང་མའི་ནང་རྟེན་》 ལས། རུབ་སྤྱོགས་ནི་ས་མཚོའི་གནས་ཡིན་ལྟ་བུས། བྱེ་མ་དང་རྒྱང་འཛུབ་ཆེ་ཞིང་ས་དེའི་མི་རྣམས་ལུས་ལ་བགས་རིགས་ལྷོན་པ་དང་། ཚིང་པ་དང་བལ་གྱིས་བཟོས་པའི་གདན་གྱི་རིགས་ལ་སྨོན་པ། ཟས་གོས་ཀྱི་རིགས་སོག་ཆགས་ལས་བྱུང་བ་མང་བས་ཕོག་པའི་ནད་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་ཞོང་གྱི་རིགས་ཏེ་བཅོས་ཐབས་ལ་སྨན་གྱིས་བཅོས་ན་བཟང་། དེའི་རྒྱུ་གྱིས་སྨན་སྨོན་པའི་ཉམས་སྨོང་ནི་རུབ་སྤྱོགས་ནས་ཐོན་པ་ཡིན་འདུག་ཅེས་གསུངས་པའི་རུབ་སྤྱོགས་ནི་ཨ་མདོ་སྨྱོང་གི་ཡུལ་ཏེ་ཡུན་ཁང་རྫོང་དུ། གནའ་དུས་ཀྱི་མའར་བུར་གསུམ་མ་ཞིག་གི་ར་ཆག་གི་གཞི་བསྐྱོགས་པས། དུར་ས་ཞིག་བྱུང་བར་རོའི་ཚོག་ཏུ་ས་དམར་ལྷ་བུ་ཞིག་བསྐྱས་སྨོང་ཞིང་། ལུས་ལ་བགས་རིགས་ལྷོན་ཞིང་། ཀོ་བའི་སྐྱ་རགས་བཅིངས་པ། མགོ་དང་རྐྱེད་པའི་ཐག་ཉེར་ལེ་ལས་བྱས་པའི་རྒྱན་ཆ་མེ་ལོང་། དུང་དང་མགོན་བུ་མང་ཅུ་ལྟར་། རྐྱེད་པར་ཟངས་གྲིའུ་དང་རལ་གྱི་རྒྱུང་རྒྱུང་། རོར་ལུག་གི་རུས་པ་དམ་དུམ་མང་པོས་བརྒྱན་འདུག། ཚོན་རིག་ཐབས་ཀྱིས་དུར་ས་དེ་ལོ་ཉིས་སྨོང་དགུ་བརྒྱ་ལྷ་བརྒྱ་ཅུ་ཅུ་སོང་བར་ཐག་བཅད་ཅེས་ཡུན་ཁང་རྫོང་གི་ས་མིང་སྤྱོགས་བསྐྱོགས་ན་བཤད།

བོད་རིགས་བྱང་མེད་ཀྱི་ལུས་སྤྱིང་འདི་ནས་ང་ཚོ་ལ་སྐབས་དེར་ཟངས་དང་ལི་རིགས་སོག་མར་བེད་སྨོན་བྱེད་ལུབ་ཡོད་པའི་དོན་གཏན་ནས་མིན་པར། ལོ་ངོ་སྨོང་སྤྱག་མང་པོ་བརྒྱུད་སྨོང་བའི་ཉམས་སྨོང་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་ཟངས་མ་དང་ལི་རིགས་སོགས་ལས་སྨོན་བྱེད་པའི་ལག་རྩལ་ཇི་མཐོར་སོང་ཞིང་ཐོན་སྐྱེད་རུས་ཤུགས་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་མཚོན་ལུབ་པ་མ་ཟད། མགོ་དང་རྐྱེད་པའི་ཐག་ཉེར་དུང་དང་མགོན་བུ་མང་ཅུ་ལྟར་ཡོད་པ་མི་རིགས་པན་རྒྱན་བར་བརྗོད་ཆོང་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བར་མངོན་ཞིང་། བྱི་རོལ་གནམ་གཤེས་ཏེ་ཅང་གང་བ་སོགས་འགོག་བྱེད་ལ་བགས་རིགས་ལྷོན་ཞིང་གོ་བའི་སྐྱ་རགས་བཅིངས་པ་ཡིན། ལུགས་སྨོང་གི་འཚོ་བར་རོལ་བ་རྒྱན་ཆགས་པས་གང་རྒྱུད་གི་ནད་རིགས་སྨྱོང་པ་མང་ལ། འོ་མའི་རིགས་བསྐྱེན་དགས་པའི་ནད་བཅས་ལ་མེ་བཅའི་སྐྱར་སྨྱུད་ན་ཕན་པ་ཆེ་བས། ཨ་ཤུ་གསང་ཞེས་གང་ན་སའི་གཞིར་མེ་བཅའ་འདེབས་པ་གོང་མའི་ནང་རྟེན་དུ་མཚོས། ཡ་ཐོག་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དུས་ནས་སྤེལ་བའི་གོམས་སྤོལ་མང་པོ་འདྲ་དྲུའི་བར་མ་ཉམས་པ་མཐོང་ལུབ་ལ་

བེད་སྤྱོད་ཀྱང་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན་པས། མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བའི་བྱུང་སྐྱོད་དང་བསམ་སྒྲིའི་འཕེལ་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་བསྟན།
མདོར་ན། ཆབ་ཚའི་མདའ་བཞིའི་དོ་ཆས་གསར་བའི་ཤུལ་རྫས་དང་ཚོང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་གོང་མིན་ཅ་ལྡེ་བ་དང་། མགོ་ལོག་སོགས་
ནས་སྒོག་འདོན་བྱུང་བའི་གནད་མིའི་རིག་རྒྱས་དེ་དག་དང་། དེ་མིན་ཆའང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས། ཟེ་ཚོན་ཀོན་ཞན་(ལྷོ་གྲུ་)གྱི་བྱང་
ཕྱོགས་དང་། ལྷུང་རྒྱའི་སྤོ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱང་ཕྱོག་དང་ལི་ཞན། མའོ་ཞན་བཅས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནས་ཀྱུན་གོའི་དུས་དཀྱིལ་དང་དུས་མཚུགས་ཏུ་
བརྟེན་པའི་དོན་དུ་སྐྱམ་ཅན་གྱི་བང་སོ་ལག་ཅིག་རྟེན་པ་དེར་བཅའ་པོ་གན་རྒྱལ་དུ་ཡན་ལག་བསྐྱམ་པའི་ཚུལ་དང་ཡན་ལག་
བརྒྱུད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཞག་པ་རིགས་གཉེས་ཡོད་ལ། དུར་རྫས་སྤུ་རྫ་ཆས་དང་ཟངས་ལྷགས་ཀྱི་རལ་གྱི། ཟངས་ཀྱི་མེ་ལོང་། ལྷག་
གི་རུས་པ་སོགས་ཡོད་པར་བཀོད་པ་དང་། རྟོད་ལ་དུགས་ནས་ཀྱང་རྩ་རན་སེའི་ཆེད་མཁས་སྡོ་པན་ཁེས་དོན་དུ་སྐྱམ་རྟེན་པ་དེ་
ལྷུང་རྒྱའི་འབབ་རྒྱན་ནས་ཐོན་པའི་དོན་དུ་སྐྱམ་ནང་བཞིན་རེད་ཟེ། གང་ལྟར་ཆེད་མཁས་ཚོས་དུར་སྐྱམ་དེ་དག་སྤྱི་ལོ་ཕྱོད་གྱི་
ལོ་ལྔ་བརྒྱའི་དུས་ཚམས་དུ་བརྟེན་པར་བཞེད། ཡོ་བྱང་གྱི་དབྱིབས་དང་ལྷུང་ཚོས་ཚང་མ་རྟོད་ལ་དུགས་ནས་སྤང་བྱང་རྒྱའི་བར་
གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པས་ཚོང་ལས་དང་དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན། རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཐང་འབྲེལ་བ་དམ་དུ་གནས་པར་མདོན་
པས། མེས་པོ་ཚོས་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཕྱོགས་གཞན་དང་འབྲེལ་བ་ལྷུས་ཏེ་ཆོ་སྲོག་སྤྱང་སྤྱོད་བྱེད་པར་བསམ་སྒོ་བཏང་ཞིང་ཡུན་
གྱིས་དོ་གྲོ་དང་དབྱུག་མདའ། ཟངས་མ་དང་ལྷགས་ཀྱི་རལ་གྱི་སྤྱ་རེ་སོགས་བཀོལ་ཏེ་རི་དུགས་དང་གཅན་གཟན་རྩོན་པ། སའི་ཚེ་
ཏོག་སོགས་གང་རྟེན་ཚོས་པར་པན་གཞོད་ཀྱི་ལྷུང་པར་རུང་ཤེས་ཤིང་སྤྱང་གྲུབ་རྣམས་ལུ་རབས་ཚོ་རྒྱུད་ལ་སྤེལ་ཡོད་པ་ཏེ་ཅང་
གསལ། རང་ཁ་རང་གསོའི་ཆེད་དུ་གོ་དང་སོ་བ། བས་སོགས་འབྲུ་སྤུ་ལག་གཅིག་བཏབ་སྟེ་རྩོན་སྤྱང་སྐབས་གསོག་འཚོག་བྱས་
པའང་མིན་ལོ་རྒྱུང་དོང་དབེའུ་རི་བོར་འཚོལ་སྤྱང་གནང་བའི་འབྲུ་རིགས་དོ་སོལ་ལ་གྱུར་བ་ཞིག་རྟེན་པ་དེ་ལས་དཔོག་བྱུང། གོ་
དང་སོ་བ་སོགས་འབྲུ་སྤུ་རྣམས་འདེབས་གསོ་བྱས་པ་དེ་ལོ་ངོ་རྟོད་སྤྲུག་གོང་གི་ཡིན་པ་ཚན་རིག་པས་བཤད། ཐོན་སྐྱོད་གོང་
འཕེལ་བྱིན་པའི་ཉེར་ལེན་ལས་འབྲུ་སྤུ་དག་གི་པན་ཡོན་དང་ཆང་བསྟལ་ཐབས་ཤེས། ཁྱིམ་མཚོས་མི་རིགས་བར་དམག་འཐབ་
བགྱིས་ཏེ་ཁྲག་དྲག་ཏུ་བལྟར་ཡང་། མས་མ་ཚོས་ཐོག་གི་ཁྲག་ཚབ་ཏུ་འབྱུང་ནས་བཅོས་ཐབས་བྱེད་པ་དང་། གཞན་ཡང་སོ་དོན་
ནང་ལུ་མས་སུ་ཞུགས་པ་དང་འབྲུར་སྤངས་རིགས་བཅོས་བ། སྤུ་དུགས་བྱེད་པ་སོགས་ནང་སྤུ་འགའ་རེ་གཅོག་ཐབས་ཤེས། རྩ་ལུ་
རེ་གཉེས་ལ་ཁྲག་གཅོད་ཀྱི་རུས་པ་ཡོད་པ་ཤེས་ཏོགས་བྱུང་བའི་ཁར་ནང་སྤུ་མང་པོར་འཐབ་ཚོད་བྱས་ཏེ་སོལ་ལན་སྤྱང། ལུ་ལྷུ་
དང་ལན་ཚ། ཤིང་མངར། སྤུ་ཚེ་སོགས་སྤུ་རྫས་རྣམས་དུ་ཞུ་མི་རིགས་ལ་བརྗེ་འཚོང་བྱས་པ་དང་བྱིས་སུ་ཉིན་ལྱང་སྤུ་འབྲུམ་དུ་
སྤྱང་རུབ་མའི་ལུ་ཚ་དང་ལན་ཚ། མ་རྒྱའི་སྤོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཤིང་མངར། ཤུ་བའི་བྱ་སྤོད། སྤུ་ཚེ་གཅོད་པ། དེ་པོའི་མཁྲིས་པ། འཕང་
མའི་འབྲས་ལུ་སོགས་སྤུ་སྤུ་བཅུ་ཅམ་འཁོད་ལ་སྤུ་རྫས་ཀྱི་འབྱུང་ལྷུངས་ཀྱང་ཨ་མདོ་ཡིན་པར་བསྟན། ཞང་ལྷུང་གི་ས་སྤེར་
ཆགས་པའི་ཨ་མདོ་ནི་རྒྱ་རིགས་ས་ཁུལ་དང་འདབས་འབྲེལ་ཞིང་། ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོའི་རྒྱལ་ཁབ་མ་བཅུགས་གོང་ནས་རྫོང་སྤྱང་
གི་མི་རྣམས་གཏན་སྤོད་བྱས། སྤུ་ལོ་༥༤༠༥་གྱུ་གྱའི་རྒྱལ་ས་མཚོ་སྤོན་རུབ་ཕྱོགས་སུ་བཅུགས། སར་ལས་ཀྱང་ཞིང་འབྲོག་ལ་བསྟེན་
ནས་ལོངས་སྤོད་སྤྱབ་ཅིང་ལྷགས་སྤུ་རྣམས་ལྷུང་འབྲེལ་བྱེད་པའི་བོན་གྱི་ཤེས་ཡོན་ཅན་མང་པོ་དང་། གསོ་དབྱུང་ཉི་མེ་ཆེན་རྟོང་ཕྱོགས་
ལ་མངའ་བའི་དབྱུང་བྱ་ཤི་ཤེས་བྱོན་རྩོན་རྒྱུད་མང་པོ་བྱོན།

གཏའ་ཁྲི་བཅོན་པོའི་དུས་ཞང་ལྷུང་ནས་ལྷུང་འཕགས་ཁྲ་མོ་ཞེས་པ་རྒྱལ་ལོ་དུ་བྱོན་པའི་རྒྱུད་དུ་གཡུང་དུང་བུ་བཞི་གོལ་
བ་ཡིན་པས་བོན་ལ་བསྟེན་པའི་གསོ་དབྱུང་རི་སྟེན་ཅིག་དར་ཡོད་པ་རྗེས་སུ་དཔག་བྱུང་སྟེ། སུའི་རྒྱལ་རབས་(༥༥༧-༥༧༤)རྣམས་

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ལོར་ཁོ་ཡོན་རྒྱུང་སོགས་ཀྱིས་མངོན་པའི་ནད་རིགས་ལྷ་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་བརྟག་བཅོས་ཞེས་པའི་སྡེ་ཚན་༢༥པར་
“ལྷུ་སྤྱང་གི་དྲུག་ནད་”ཅེས་པོ་བ་ན་ཞིང་། ལྷག་བཤལ་བ། སྐབས་རེར་ལྷག་སྐྱུག་པ་དེ་ས་གནས་རང་བཞིན་གྱི་ནད་ཡིན་པ་
བཤད་ཐུབ་ཡོད།

༡. གདོད་མའི་ལྷ་བ་ནི་སྤྱན་པའི་ཚབ་བྱེད་ཅིག་རེད།

ཨ་མདོ་ནི་གསོ་དབྱུང་འབྱུང་ཁུངས་ཁྲོད་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། མི་རྣམས་ལས་ལ་བཅོམ་ཞིང་དཔའ་ངར་ལྡན་པ། ཤེས་
རིག་དར་བའི་ཚེ་མོར་སོན་ཕྱིར་རྒྱ་རིགས་ས་ཁུལ་ལ་ཚོས་སྤྱང་གཉིས་ཀྱི་སྐོ་འཕམ་ཡངས་པོར་བྱེས། སྤྱན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལྟར་ན་
ཡན་ཏོང་གོང་མ་གཉིས་ཀྱང་སྤྱང་རིགས་ཏེ་ལུ་རུ་རི་བོའི་ཤར་རྒྱུད་ལས་སྤྱང་ཞེས་པའི་ཐེབས་པར་བཤད་ཅིང་། གོང་མ་ལྗེའི་རྒྱལ་
རབས་དེབ་ཐེར་དུ་ལྷ་པོ་ལ་ཚུལ་ཡང་རྒྱལ་རོང་ནས་ཀྱང་ཡོན་ས་ཁུལ་དུ་སྤྱེལ་བར་གསུངས། ལྷ་བ་ནི་གདོད་མའི་དུས་སུ་སྤྱན་པའི་
ཚབ་བྱེད་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་པས་མའི་རྣམ་རྟོག་བཅོས་ཤིང་རྒྱུ་ངན་བར་ཚད་གང་ཡོད་སེལ་བ། ལས་དོན་ལེགས་འགྲུབ་ཡོང་ཐབས་
བྱེད་པ་དེ་འོས་འགན་ཞིག་ཏུ་བརྗེ་བ་དང་། དུལ་སྲོལ་གོམས་གཤེས་གཙོ་བོར་བཟུང་ཐོག་ནད་པའི་རེ་བ་ལྟར་གང་ལ་གང་འཚམས་
ཀྱིས་གསོ་བཅོས་བྱེད་ཀྱི་འགོ་འདུག་ཉལ་གསུམ་དང་ཟས་རིགས་ཐང་འཛེམས་ས་གང་ཡོད་བཤད། ཞར་ལ་སྐར་དབྱུང་དང་མོ་
འདེབས་བྱེད། ཐབས་རྒྱལ་རྒྱུས་ཀྱི་རྣམ་པའི་ལས་ཀ་དེ་ཨ་མདོའི་རོང་འབྲོག་ཁྲོད་དུ་དར་སོ་ཆེ། གཞན་དུ། སྤྱན་དཔོན་ཀྱང་
ཏའོ་ལེན་གྱིས་ཀྱང་རྒྱལ་རོང་གི་ཉེ་འགམ་ནས་འབྲས་བུ་ལྗེའི་ཚོས་ཞེས་པའི་སྲོལ་བཏོད། ལྷུ་སྤྱང་གི་པ་ཚོས་མང་པོ་རྒྱུའི་དུལ་
སྲོལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཏའོ་ཚོའི་རྒྱུ་བཅོས་ཤིང་དེའི་ཁུངས་ནི་རྒྱལ་རོང་གི་བོན་ཡིན་ཟེར། རྒྱ་རིགས་ས་ཁུལ་ནས་ཨ་མདོའི་རྫོངས་
སུ་ཚོས་ལྷགས་ཉེ་ཆོ་བ་དར་སྤེལ་བཏང་བའི་ནད་ཡང་དབྱུང་བཅོས་མི་ཉུང་བ་མཚིས་སོ།།

༢. ཚ་བྱང་དབྱུང་གི་ལག་ཆ་ལག་ཅིག་དོ་སྤྱོད་པ།

དེ་ཡང་ཁོར་ལུག་དབང་གིས་ལྷ་བས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ནད་རིགས་འགའ་རེ་གཅོག་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་དང་། སྤྱན་རྫས་
བཅོ་བཤེག་བྱེད་པའི་རྩ་ཚུལ་གྱི་སྐོར་དང་དོ་ཚམས་གསར་རྙིང་སྐབས་ཀྱི་དོ་གྲོ་དང་དོ་ལྟར་རྒྱུང་ལུའི་རིགས། ཟངས་ལྷགས་ཀྱི་རལ་
གི་རྒྱུང་ལུ་དང་ཟངས་ཀྱི་སྤྱ་རེ། ཟངས་མའི་སྤྱ་གྲུ། ཅུས་ཁབ་སོགས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཅིང་། འཛིབ་བྱེད་པར་ཟངས་མའི་སྤྱ་གྲུ་དང་
རྒྱུ་བྱ། རལ་གི་རྒྱུང་ལུའི་རིགས་ཀྱིས་ནད་སྤྱ་རེ་འཛེམས་ཆད་གཤག་བཅོས་བྱེད་པ་དང་ཅུས་ཁབ་ཀྱིས་མ་ཁ་ཚོམས་བཞིན་ཡོད་པ་
རེད། ད་ལྟ་མཚོ་སྤྱོད་ཕྱོགས་ནས་བྱང་པའི་ཟངས་ཀྱི་སྤྱ་རེ་དང་ཀྱན་གོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་གནའ་རྫས་མང་པོར་བོད་རང་གི་ཁྱུང་
ཚོས་ལྡན་ལ། སྤོད་ལ་དུགས་ནས་སྤྱང་མདོ་ལམས་བར་བཟོ་དབྱིབས་གཅིག་འདྲ་ཡིན། ཨ་མདོ་བ་ཚོས་ཞང་ཞུང་གི་ཤེས་རིག་དང་
དབུས་གཙང་ལམས་གསུམ་དང་རྒྱ་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་ཤེས་རིག་གི་ཉིང་བརྟུང་མ་ལུས་པ་བསྐྱུ་ལེན་མཛད། དེའི་ཕྱིར་མ་རྒྱུའི་བཞུར་
རྒྱུན་གྱི་ཨ་མདོ་ནི་གསོ་རིག་དར་ལེ་བའི་གསུ་སུ་བཞག་ན་མི་ཚོགས་པ་ཅི་ཡང་མེད་སྟེ།

༣. སྤྱན་རྫས་ཀྱི་སྐོར་དོ་སྤྱོད་པ།

ཨ་མདོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱང་འགོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་བརྒྱུད་རྒྱུང་ལ། འཕེལ་ཡུན་གྱི་དུས་ཚོད་ཤིན་ཏུ་རིང་

གོང་དུ་བཤད་པའི་ཡུང་དང་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་གིས་ཨ་མདོའི་རྫོང་ས་སུ་བོད་ཡིག་མ་བྱུང་གོང་ནས་གསོ་དཔུང་གི་བཟུལ་པ་
 ཡན་གར་བ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ཡན་ཚུན་བར་སྐྱེད་དཔུང་བརྗེ་རེས་བྱས་ཚུང་བའི་བདེན་དཔང་ངོ་མ་ཡང་བྱེད་ཐུབ། ཐང་རྒྱལ་
 རབས་སྐབས་སྐྱེད་པའི་རྒྱལ་པོར་བཞུགས་པའི་སྤྱོད་སྲི་མའོ་(༥༡༧-༥༥༢)ལགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་《མན་ངག་གསེར་སྲང་སྟོང་གི་
 རྫོང་ལྗེའི་》ལྷན་ཚུན་བཅུ་དགུ་པར་ཡུང་བ་ནི་རྟོའི་ཀྱང་ནས་ཐོན་པ་ངོ་མ་ཡིན། ལྷན་ཚུན་གྱིས་རྒྱ་ལ་སྐྱེད་འདིས་ནད་ཁྲི་ཞིག་བཅོས་
 ཐུབ་ཅེས་མགོ་སྐོར་ཏེ་ཉོས་ཀྱང་ལག་ཏུ་མ་སོན། ལྷིས་སུ་ཡུང་བ་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་སྐྱེད་འདི་ཉོ་མི་བོད་པར་གྱུར་གསུངས། ཚོང་
 ལས་ཀྱི་བྱ་བའི་ནད་སྐྱེད་རྗེས་ཀྱི་རྒྱས་པ་རྟོགས་པ་ནས་རིམ་གྱིས་ཕྱི་ལ་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་བཞིན་པ་མཚན་ཡོད། ལྷི་ལོ་༡༧༥༥ར་
 《འབྲེལ་བཀགས་》ལས། འདུ་བ་ནད་གཞི་འཛོམས་པའི་སྐྱེད་པ་བདག། ཚོ་བའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེད་དང་དཔུང་ལ་འགོ། ཞེས་འབྲུང་བ་
 ལྟར་ལོ་ཆེན་བེ་རོ་ཅ་ན་རྒྱལ་པོ་མདོ་བཞེར་ནག་པོའི་དུས་རྗེས་བུ་ལྷོ་བེ་ལས་ཏེ་གསོ་དཔུང་མན་ངག་མང་པོ་འཆད་སྲེལ་གནང་།
 《བེ་རོའི་རྫོ་འབྲུམ་》ལས་ཐང་ཆེན་བརྒྱ་རྩ་སོགས་ད་ལྟའི་བར་མ་ཉམས་པར་ལག་ལེན་བྱེད་མཁན་སྤང་། ལྷོགས་ཀྱི་སྐྱེད་
 དགའི་ལ་གྲུལ་གྱུ་གྱའི་སྐྱེད་པ་སང་མདོ་འོད་ཆེན་གྱིས་ནག་པོ་རྒྱུད་གསུམ་དང་དེའི་མདོ་བྱང་ཆེ་རྒྱུད་། འབྲེལ་ཡིག་དུང་མིག་ཉེ་
 དཔུང་མེ་ལོང་སྐོར་གསུམ་སོགས་བོད་སྤྱིའི་རྒྱུད་དུ་ཕབས་བསྐྱར་ལྷུས་པའི་མདོ་སྐྱེད་ཀྱི་གསོ་དཔུང་རིག་པ་དེ་དག་གིས་བོད་སྐྱེད་
 གཞིག་གྱུར་མཛད་པ་ལ་ལེགས་སྐྱེས་དང་རམ་འདེགས་གང་མང་གནང་།

དུས་རབས་བདུན་པའམ་བརྒྱུད་པའི་མཚན་ས་སུ་བྲིས་ཟེར་བའི་ཏུན་ཉོང་གི་《བོད་ཀྱི་སྐྱེད་དཔུང་ཤོག་དེལ་》ནང་ནད་
 ཐོག་སྤྲེལ་ལག་ལ་ནད་རིགས་སྐྱ་ཚོགས་དང་འབྲེལ་ནས་ཁོང་ནད་དང་། ཕྱི་བཅོས་ནད། འབྲེལ་མེད་ནད། ཕྱིས་པའི་ནད་སོགས་རྟོགས་
 དང་བཅས་བྲིས་པ་དང་། སྤོག་ཆགས་ཀྱི་སྐྱེད་སྐྱ་༥༥སྐྱེ་དངོས་སྐྱེད་གྱི་རིགས་སྐྱ་༥༠དང་ས་རྗོའི་སྐྱེད་གྱི་རིགས་༡༤སོགས་འཁོད་
 པ་དང་ཕལ་ཆེར་རང་སའི་ཉམས་ཚུང་ལྷོགས་བསྐྱེད་དང་དབྱེ་འབྲེད་བྱས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ལ། མདོ་སྐྱེད་གསོ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཐང་
 འོན་སྤྱིང་ངེས་ཅན་ལྟར་འདུག། ཁོང་ཚོས་རང་བྱུང་ཁམས་དང་ནད་རིགས་ལ་འཐབ་རྩོད་བཞིན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནད་ཤེས་བྱ་
 ཐུན་སུམ་ཚོགས་པ་བསྐྱེད་གསོག་དང་བོད་སྤྱིའི་ལག་ལེན་བཅས་ཨ་མདོ་རང་གི་བྱང་ཚོས་ལྷན་པའི་གསོ་དཔུང་བབ་ཆགས་པ་དང་
 གདོད་མའི་ལག་ལེན་ཉར་ཚོགས་བྱས་པ་མཐོང་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཕྱི་ལྷོགས་གསོ་རིག་གི་ཤུགས་རྒྱུན་ཡང་ཐེབས་མེད་པས། སྐྱེད་པ་
 ལྷིར་བཏང་བ་ཞིག་གི་ཤོག་དེལ་རེ་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། ལྷོགས་གཞན་ནས་སྐྱེད་སྐྱ་བཟང་པོ་ལག་ཅིག་རྒྱ་རིགས་ས་སུ་ཡུ་ཚོང་རྗེས་
 བྱེད་བཞིན་པ་དཔེར་ན། ལྷི་ལོ་༡༧༥༥ར་བྱུང་བའི་འདོད་འབྱུང་རྫོ་འབྲུམ་ནི་སྤང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཡིན། དེར་སྤང་རྫོས་
 སོགས་བཀོད་པ་དང་ཐོན་ཡུལ་རྒྱུད་ལྷིན་པར་བཤད། སྤང་གི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ལྷུམ། ཉང་ཀུན། བག་པོ་དར་ཡ་ཀན། ལྷ་རྩ་སོགས་སྐྱེད་
 སྐྱ་༥༠ཅམ་བཀོད་པ་དང་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་བར་རིག་གཞུང་དང་ཉམས་ཚུང་སྲེལ་རེས། སྐྱེད་སྐྱས་གཅོས་པན་རྒྱུན་བར་ཚོང་ལས་
 ཐུན་སུམ་ཚོགས་པ་དར་ཡོད་པའི་འབྲས་ལྟགས་ཡིན་ལོ། །

གསུམ་པ། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་ཨ་མདོར་ཕེབས་ཕྱིན་གྱི་གསོ་དཔུང་བྱུང་ཚུལ།

ལུན་མོང་གསོ་རིག་གི་བཟུལ་པ་ལ་ལྷ་དར་ཕྱི་དར་གྱི་ཐ་སྐད་མེད་རུང་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་བཟུལ་པ་ལྷ་དར་གྱི་
 མཇུག་ཏུ་བོས་བྱོལ་གྱིས་ཨ་མདོར་ཕེབས་ཏེ་ནད་བའི་འདུལ་རྒྱུན་སྲེལ་ཞིང་། སྐྱེད་གྱི་གཞི་དང་ལྷོ་གྲ། སྐྱེད་མར་སྐྱུར་ཚུལ་སོགས་
 བསྐྱབས། རྒྱལ་སྐྱས་ཀྱིས་ཚོང་ཁས་གཅོས་མཐའ་འཁོར་དུ་དབང་བསྐྱར་ཏེ་ལྷི་ལོ་༡༧༧༥ལོར་ཚོང་ཁའི་རྒྱལ་རབས་བཅུགས། མཐར་

༡༠༩༩ལོར་རྒྱལ་ས་ཟླ་ལོང་དུ་སློབ་པའི་བར་གསོ་རིག་གི་བསྟན་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཁྱིམ་ལྷགས་ཀྱིས་བསྐྱབས་ཤིང་གསོ་དབྱུང་མི་ཉུང་བ་
དམངས་ཁྲོད་དུ་དར་སོ་ཆེ་བ་འཛམ་གླིང་གི་སར་རྒྱལ་པོའི་རྒྱུང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་རེད། 《ཏྲ་རྒྱལ་ལོར་བུ་རྒྱ་བདུན་》 ལས། བླ་
ལ་རྒྱུང་མཁའ་བུ་ཀན་གསུམ། ཆགས་སྤང་སྤོངས་པའི་རྒྱ་ཡིས་བསྐྱེད། དེ་གསུམ་བསྤོངས་དང་ཕྱེབ་ལུགས་ཀྱིས། བཞི་བརྒྱ་ཙམ་
བཞིའི་ནད་དེ་འོང་། མི་ན་གནས་པའི་སེམས་ཅན་ལ། བླ་རྒྱ་འདི་གསུམ་མ་ཕྱང་བ། བླ་ཤས་མེད་པའི་རྩ་མི་སྲིད། ཅེས་
གསུངས་པ་དང་། གཞན་ཡང་《ཤང་ཤང་སྟོན་རྫོང་》 དུ་བསྟན་པའི་གཉེན་པོའི་སྟོན་སྟོན་མང་ཆེ་བ་ཁྲོག་སྟོན་ཡིན་ཞིང་། གསོ་རིག་
སྐྱོར་གྱི་ནད་དོན་རགས་དྲགས་པ་དང་ཞིབ་ཆ་མི་སྟོན་པའི་སྟོན་སྟོན་ཡང་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་རྣམ་བཤད་ལས་འགལ་མེད།
སྐབས་དེར་ཉོར་གྱི་ཤན་པའི་ཀ་ལི་བཀོག་པ་ལ་ཟངས་མའི་སྟོན་པ་བརྒྱབ་པ་སོགས་ལག་རྩལ་རྩེར་སོན་པའི་སྟོན་རྩེ་ཡང་ཡོད་པར་
མཐོང་། ༡༠༩༩ལོར་ཡུན་ཁྲོད་ཉེ་འདབས་སུ་མི་ཉག་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་པ་དེ། ཤར་ཕྱོགས་ལ་རྒྱ་བསྐྱེད་དེ་རྒྱལ་ཁྲིམ་དང་
འབྲེལ་བ་བཟུང་། གསོ་དབྱུང་གྱི་བསྟན་པ་ཕྱར་ལས་རྒྱས་ཤིང་མི་ཉག་རོང་རྩེ། མི་ཉག་ལྷ་གསལ། མི་ཉག་རོང་རྩེ་འབྲུམ་བཅས་ལ་
གསོ་རིག་སྐྱོར་གྱི་གསུང་རྩམ་མང་། ལྷུང་པར་བཙོན་འགྲུལ་བཟང་པོས་མཛད་པའི་སུ་ལུགས་《སུག་ལུག་》 སོགས་ལ་མི་ཉག་གི་
ལུགས་ཞེས་ལུགས་རྒྱུད་ཆེན་པོ་བཅུའི་ནད་དྲངས་འདུག། ལྷོ་ལོ་༡༩༥༩ལོར་ས་སྐྱ་བཤ་ཏེ་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་
པོ་ལང་ཀུའུ་ལ་ལེབས་ཏེ་གསོ་དབྱུང་མི་ཉུང་བ་འཆད་སྤེལ་གནང་ཞིང་། མཁས་པ་ཨོ་རྒྱལ་པ་རིན་ཆེན་དཔལ་ཉོར་སེ་ཆེན་གྱིས་
༡༩༥༩ལོར་གདན་དྲངས་ཏེ་གསོ་དབྱུང་བསྟན་པ་སྤེལ། རྩེ་ཀམ་སྐྱ་སྤེང་གསུམ་པ། མདུང་རྩེ་ཀུན་དགའ་དཔལ་བཟང་། ས་སྐྱ་ཨ་
ལྷུམ་སྟོན་རྩེ་སོགས་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ལས་གསོ་རིག་གི་བསྟན་པ་ཕྱར་མེད་པ་རྒྱས་སུ་བཅུག། དེ་ལྟར་རྩེ་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་བསྟན་པའི་
གནས་མཚོན་སྐྱ་འབྲུམ་བུམས་པ་སྤིང་། ཀུན་མཁའ་འཛམ་དབྱུངས་བཞད་པའི་གདན་ས་སྐྱ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ། དགོན་ལུང་
བུམས་པ་སྤིང་། ར་རྒྱ་དགོན་སོགས་སུ་གསོ་རིག་གི་འཆད་ཉན་ལྷག་རྒྱས་ཏེ་མདོ་སྟོན་སྟོན་ལྷན་ཏུ་དར། ཅོ་ལེ་ནས་རྒྱལ་པའི་
བཀའ་དང་བསྟན་འགྲུལ་དཔལ་དུ་བསྐྱེད་པ་གསོ་རིག་གི་ཞབས་འདེགས་སུ་གྱུར་ཅིང་། གཙང་སྟོན་ཡེ་ཤེས་བཟང་པོས་གསོ་རིག་
སྐྱོར་གྱི་གསུང་རྩམ་མང་པོ་མཛད་ཅིང་། ལོང་མའི་དབུ་ལྷ་མདོ་སྟོན་པ་སྤེང་སྐྱ་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་སྟོན་མའི་འབྲིན་ལས་ཀྱིས་རྒྱ་
སོག་གི་ལུལ་དུང་བོད་ལུགས་གསོ་རིག་སྤེལ། ལྷུང་པར་དེས་དོན་གྱི་མདུ་བརྩེད་སུམ་ལྷ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་《༡༧༠༥-༡༧༤༤》
གྱིས་མཛད་པའི་སྟོན་གཞུང་གསལ་ཅན། 《བདུད་རྩི་རྩེ་རྒྱུན་》དང་《ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་།》 《བདུད་རྩི་ཟེའི་དཀར་།》
《བདུད་རྩི་ཐེགས་པ།》 《བདུད་རྩི་དགའ་སྟོན་》 བཅས་ནི་སྐྱེ་ལ་གསལ་པའི་གསོ་རིག་གི་དགོངས་པ་སྤངས་ཤིང་ཨ་མདོ་
ས་ལུལ་གྱི་རྒྱུན་མཐོང་ནད་དང་རང་སའི་སྟོན་རྩམ་འབྲུ་སྐྱབ་ཀྱིས་བཅོས་གནང་བའི་ཉམས་སྤོང་རྣམས་ཕྱོགས་བསྐྱིགས་ལུས་པ་
སོག་ལུལ་དུ་དར་རྒྱས་ཆེ་ཞིང་ཚད་ལྡན་དུ་བཅུ། ལོང་གི་སྐྱ་བྱང་རྩེ་ལོགས་སུ་བྲིས་པའི་འབྲུངས་དཔེ་ལས་སྟོན་སོགས་རྒྱའི་ཕྱི་
ཚོའི་ཞེས་པའི་འབྲུངས་དཔེ་མ་ཡིག་བྲས་ནས་གསར་དུ་བྲིས་པ་ཡིན། ལྷོ་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་སྟོན་དོན་
འཛིན་དཀའ་བ་ལག་ཅིག་གི་དཔེ་རིས་རུབ་བྱང་མི་རིགས་སྟོན་གྱི་ཆེན་མོའི་དགེ་རྒྱལ་བསྟན་པ་སྐྱ་དམར་ཚང་ལ་བསྐྱར་ཡོད་པ་
གསུང་འབྲུམ་གསལ་ལ་ཐེབས་མེད། དེ་མིན་མདོ་སྟོན་འདིར་དར་སོ་སྟོན་རམས་པ་སྟོན་བཟང་ཚོས་གསལ། ཉེ་ཐང་སྟོན་མཁའ་རྩོ་
བཟང་རྒྱ་མཚོ། ལམས་ཀྱི་མཁས་ཆེན་འབྲུ་མི་པམ་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། མཛོད་ལཱི་ཤིང་ཏྲ་ཆེན་པོ་ཀོང་སྐལ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ། སྟོན་
རྩེས་བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་མཁས་དབང་མཁའ་རབ་ལོངས་ལྷོ་སྟོན་རྒྱུ་དུ་མས་འཛིན་སྟོན་བྲས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་
མོད། ལྷུང་བཞི་ཀ་ལ་འབྲེལ་རྒྱལ་མཁན་ད་ལྟའི་བར་བྱང་མེད། སྟོན་གཉེན་པ་ཀུན་ལ་བེད་རྩེ་སྟོན་པོ་དང་མེས་པོའི་ཞལ་ལུང་
རྒྱགས་ཆེ་བས་སྤངས་བཙོན་གནང་མཁས་ཚོས་དེ་གཉེས་གང་ཅུང་ལ་བསྟོན་ནོ། །

བཞི་བཤམ་མཚུགས་དོན་དང་བཅས་མཚམས་སྒྲུབ་བཤམ་

བོད་སྤྱི་ཡི་གེ་མ་གྲུབ་གོང་གི་གསོ་དབྱུང་དག་ཐོག་ནས་བརྒྱུད་པ་ལ་ས་མ་ནས་བརྒྱུད་པ་དང་། གན་པ་ཤེས་ཡོན་ཅན་
ནས་བརྒྱུད་པ་གཉིས་སུ་སྒྲུབ་། ཁོང་ཚོས་གསོ་བ་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ལུན་སུམ་ཚོགས་པ་རྣམས་བསྐྱེད་པ་ལེན་མཛད་པའི་
ཉམས་སྤོང་རྣམས་ལྷ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ལ་སྤེལ་ནས་དུས་རབས་བདུན་པའམ་བརྒྱུད་པའི་བར་དུ་ཐོན་པས་བོད་སྤྱི་ཡི་གསོ་བ་རིག་གི་མ་
ལག་སྐྱབ་པར་བྱས་ཤིང་། མི་རྗེ་སྤོང་བཅོན་སྐྱམ་པའི་སྐབས་མངའ་རིས་དང་དུགས་གོང་དབྱུང་གཙང་ནས་དམག་མི་འབོར་ཆེན་
མངགས་ཉེ་ས་སྤྱད་དུ་བཞག་པ་ནས་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་སྐོས་སུ་གསོ་བ་རིག་པ་ལ་སྐོབ་འགོ་རྒྱུགས་པ་རེད།

ཉང་གི་དབྱུང་ཁྲིད་ཡང་དག་པའི་འོག་མཚོ་སྤོང་ཞིང་ཆེན་བོད་སྤོང་ཁང་དང་ཀན་ལྗོ་བོད་སྤོང་ཁང་། ཇ་བ་ལུལ་མཛོད་དགེ་
བོད་སྤོང་ཁང་བཅུགས་ཉེ་གསོ་བ་རིག་གི་བསྐྱེད་པ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་གནང་མཁན་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་བོད་ལྷགས་གསོ་བ་རིག་
ཆེད་མཁས་བསྐྱེད་འཛིན་དོན་གྱི་བཞག་པ་ལེན་པའི་འཛིན་སྐྱོང་ལྷན་པོ་རྣམས་ལ་མཁན་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་
སྐལ་བཟང་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་། རྒྱ་ལེ་སྐོ་བཟང་ཉེ་མ་སོགས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཐང་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག་པ་
མ་ཟད། ཀྱང་གོའི་གསོ་བ་རིག་བང་མཛོད་དུ་འང་མཚར་སྤྲུག་རྣམ་པར་བཤམ་བའི་གཞུང་ལྷགས་དང་ལག་ལེན་རིན་པོ་ཆེ་གསར་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་མདོ་སྤོང་སྤོང་ཁྲིད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་ལྷན་ལྷན་དུ་སྤོང་ཁང་དང་ལེགས་བསྐྱེད་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་ལ་
ཞབས་འདེགས་དང་། ཀྱང་གོའི་མི་རིགས་གསོ་བ་རིག་གི་སྐྱབ་ཆ་སྐྱེད་ཉེ་འགྱུར་ཆེད་འབད་དགོས་པ་རེ་འདུན་ཡིན།

དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

སྐོབ་དཔོན་ཆེན་མོ་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་རིན་པོ་ཆེས་མཛད་པའི་ «བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་དགའི་མེ་ལོང་།» ཇ་བ་ལུལ་
ལོ་རྒྱུས་དབྱུང་ཞེས་ཁང་གིས་༡༩༥༢ལོའི་ཟླ་༡༠པར་བསྐྱེད།

ཨ་ལགས་དོར་ཞེས་བཅུམས་པའི་ «སུན་འཛོམས་ཞོར་བུའི་སྤོང་བ།» མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་༡༩༥༦ལོའི་ཟླ་༡༡པར་
བསྐྱེད།

- «ཐང་ཡིག་གསར་རྙིང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྤོང་ལྷགས།» ༡༩༥༣ལོའི་ཟླ་༥པར་བསྐྱེད།
- «ཀྱང་དུ་གསོ་བ་རིག་ལོ་རྒྱུས་དུས་དེབ།» ༡༩༥༣ལོའི་དེབ་དང་པོ། (རྒྱ་ཡིག)
- «ལོ་རྒྱུས་སྐོབ་ཁྲིད་དུས་དེབ།» ༡༩༥༤ལོའི་དེབ་པ། (རྒྱ་ཡིག)
- «ཀྱང་དུ་གསོ་བ་རིག་ལོ་རྒྱུས་དུས་དེབ།» ༡༩༥༤ལོའི་དེབ་༢པ།
- «ཨ་མདོའི་བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས།» མཚོ་སྤོང་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་༡༩༥༥ལོའི་ཟླ་༤པར་བསྐྱེད། (རྒྱ་ཡིག)
- «ཇ་བ་ལུལ་གྱི་འཛོད་བསྐྱེད་ལོ་རྒྱུས།» མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་༡༩༥༥ལོའི་ཟླ་༡༢པར་བསྐྱེད། (རྒྱ་ཡིག)
- «བོད་སྤོང་ཞེས་འབྲུག།» ༡༩༥༦ལོའི་དེབ་དང་པོ། (རྒྱ་ཡིག)

མཁས་དབང་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅུམས་པའི་ «གངས་སྤོང་གསོ་བ་རིག་བསྐྱེད་པའི་ཉེན་བྱེད་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་

ཕྱོགས་བསྐྱེགས་མེ་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་༡༩༧༠ལོའི་ཟླ་༡༡པར་བསྐྱུན།

མཁས་དབང་ནམ་མཁའ་ཚོར་བྱས་བརྒྱམས་པའི་《ཞང་བོད་གནའ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚོར་བྱའི་མེ་ལོང་》སི་ཁྲོན་མེ་རིགས་
དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་༡༩༧༠ལོའི་ཟླ་༤པར་བསྐྱུན།

《ཨ་མདོའི་རིག་གནས་སློང་བའི་གཏམ་ཚོགས་》དེབ་སློང་བཞི་བ་ལས་དྲུངས།)